HOMAN

№ 89 (181) Hod II. Wilnia. 6 listapada 1917 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

Cena s pierasyłkaj i dastaŭkaj da chaty.

na 1 hod—4 m. 80 fen., na ½ hodu—2 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies. — 40 f.

Biełaruskaja Wilenskaja czasopiś

wychodzić dwa razy u tydzień: u aŭtorki i piatnicy.

Adres redakcii: Wilnia, Zawalnaja 7.
Adres administracii i ekspedycii: M. Stefanskaja 23.

Cena Abwiestak·

na 4-aj staranie za radok drobnymi literam —25 fen.; drobnyje abwiestki pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci—60 fen. za liniejku drobn. drukam.

Pierachod cieraz Taljamento.

5 listapada.

Zachodni teater.

U Flandryi ahoń artyleryi krapčeŭ pad wiečar — asabliwa ŭ dalinie Izera. U načy miž lesam Hutholst i kanałam Kommin-Ipr byŭ silny ahoń. Anhlickije družyny razwiedčykoŭ usiudy adbity.

Uschodni teatr.

Biez prypadkoŭ.

Front Makienzena: Paśla silnaj padhatoŭki ahniom za apošnije dni anhlickije bataljony atakawali miž Wardarem i Dojranam, na poŭdni ad Stojakowa. Šturm ich krywawa adbit boŭharami.

Italjanski teatr.

Niamieckije i aŭstryjackije dywizii pierašli cieraz siaredniaje ciačeńnie Taljamento i jduć uplarod. Italjancy utracili 6.000 pałonnych i kulemioty.

KARALEWIEC. Haława socyał-demokratoŭ, Šejdeuianu, skazaŭ tut pramowu, haworačy miž inšym:

„Kali nowy kanclar budzie wiaści jasnym i ćwiordym palityku, adpawiedajučym našaj čeści i budučynie, kab dajści pačesnaho i trywałaho mira biez zawajewańnioŭ i gwałtoŭ, dyk my budziem padtrymliwać jaho".

BERLIN. U subotu i niadzielu pad maušałkoŭstwam kanclera adbywalisia narady, na katorych byli Hindenburg, Ludendorff i predstaŭniki ministerstwa zahraničnych spraŭ.

BERLIN. (W.T.B.). Nowyje ŭdačy padwodnych łodak u pojasie błokady: 15.000 tonn.

Adna z našych padwodnych łodak abstreliwała italjanskie forty Homes, u Trypoli. Druhaja padwodnaja łodka abstreliwała ŭ Čornym mory Tuapse i zatapiła sudno sa snaradami.

PIECIARBURH (P.T.A.). 4.XI. Siahońnia adkryt ahulna-rajsieski zjezd rad rab. i sałd.

Naznačeny na siahodnia pachod kazackich wojsk pa wulicach Pieciarburha zabaronien uradam, kab wyklučyć uselakuju mahčymaść sustrečy waroźych staron.

WŁADYKAUKAZ. Zjezd predstaŭnikoŭ kazackich wojsk i hornych plamion Kaŭkazu padpisaŭ umowu ab utwareńni sajuza kazakoŭ, žycharoŭ kaŭkaskich hor i stepowych plamion. Kiruje sajuzam specyalny urad, u katorym jość predstaŭniki ŭsich hrup. Tam-że jość i predstaŭnik tymčasowaho ŭradu.

NOWOČERKASK. (P.T.A.) 4.XI., Zjezd miejscowych wajennych deputatoŭ pryniaŭ rezoluciju, ŭ katoraj miž inšym haworycca: „Dalejšaja wajna nia može nabližyć razwiazki ŭnutrenaj razruchi, ani palepšyć pałažeńnie narodu. Apryć taho jana adciahiwaje sazyŭ ustanoŭčaho sejmu. Z hetaj pryčyny najpilniejšaja zadača uradu — čym chutčej zakončyć wajnu i zawiaści zakony, zabaspiečywajučyje respublikanski ład.

ŠTOKHOLM. Znamienituju šwedzkuju mahiłu pad Paltawaj abrabawali. Pałoženyje tamaka ŭ 1909 hadu ŭ pamiać dwuchsotletniaho jubileju załatyje i siarebranyje wianki prapali.

LUGANO. U Italii naznačen nabor rekrutoŭ usich hadoŭ ad 16 da 60 hadoŭ wieku.

MADRYD. (W.T.B.). Rada ministroŭ radziłasia ab rospusku pałaty i naznačeńni ŭ kancy studnia abo ŭ pačatku lutaho ahulnych wybaroŭ.

Ekonomičnaja ewolucija i biełaruski ruch.

(Referat, čytany ŭ Biełuskim Klubie 28.X. 1917).

Uhledajučysia ŭ minuŭščynu biełaruskaho narodu, katoraja stanowić adnu z najbolš krepkich padwalin jaho ciapierašniaho adradžeńnia, mimawoli uznimajecca pytańnie: čamu ruch da adradžeńnia uzniaŭsia hetak pozna? I woś, kab znajści adkaz na heta, my pawinny razhladzieć, što patrebno narodu dziela budawańnia jaho kulturna-nacyonalnaho žyćcia i što zadzieržywało i addalało biełarusoŭ ad wialikaho momentu nacyonalnaho ŭwaskrasieńnia.

Pierš za ŭsio my pawinny adznačyć, što sprawa kulturnaho razwićcia naahuł, a tym bolej sprawa razwićcia nacyonalnaj kultury nierazryŭna zwiazana sa sprawaj ekonomičnaho bytu kožnaho narodu. Siła ekonomičnaja, bahaćcie narodu— heta asnowa, na katoraj tolki i može zakrasawać bujnym ćwietam nacyonalnaje kulturnaje tworčestwo, heta warunak, biez katoraho nia može być hutarki ab duchowym wyzwaleńni narodu. I pawodłuh taho, jak razwiwajecca ewolucija ekonomičnaho žyćcia narodaŭ, my bačym jarkije prajawy šyrokaho, mahutnaho nacyonalnaho ruchu.

U historyi narodaŭ Europy asabliwa adznačyŭ hetu asnoŭnuju praŭdu XIX wiek — wiek rasćwietu kapitalistyčnaj haspadarki. Kapitalizm jak siła niščučaja na swajej darozi ŭsie pieražytki, katoryje časta byli pryčynaj paniawoleńnia cełych plamion i nacyonalnaściej, kapitalizm u swaim pabiednym pachodzi ŭpiarod prynios wyzwaleńnje dla čyśćenyh nacyonalnaściej, daŭšy im mahčymaść usiestaronnaho i poŭnaho razwićcia ich indywidualnych asobnaściej. I toj samy XIX wiek, u katorym kapitalizm dajšoŭ swajho rasćwietu, zniščyŭšy staryje formy ekonomičnaj haspadarki i zamiest ich zawioŭšy nowyje ekonomičnyje adnosiny, my śmieła možem nazwać takže wiekam adradžeńnia narodaŭ: jon prynios s saboj adradžeńnie čechoŭ, ukraincoŭ, litwinoŭ, łatyšoŭ, estoŭ i inšych «niedzieržaŭnych» nacyonalnaściej, a ŭ tym liku i adradžeńnie biełarusoŭ. I ŭ kožnym asobnym prypadku my bačym, što zbudziŭšyjesia da nowaho, samabytnaho kulturna-nacyonalnaho žyćcia narody dachodzili nacyonalnaho wyzwaleńnia razam, abo śledam za wyzwaleńniem ekonomičnym i socyalnym.

Woś, kab dać adkaz, čamu biełaruski narod prypaźniŭsia, raŭnujučy da druhich, čamu jon adzin z apošnich dałučajecca da siamji kulturnych narodaŭ, my pastarajemsia zhruba narysawać tyje hramadzkije i ekonomičnyje warunki, jakije panawali u Biełarusi ŭ XIX stalećci.

Čym byŭ biełaruski narod da zništažeńnia pryhonu ŭ 1861 hodu? — Ab hetym świedčać čyślenyje historyčnyje pamiatniki, świedčyć i žywaja pamiać u narodzi: biełaruski sielanin u časach pryhonu — to była biezhałosaja žywioła rabočaja, to byŭ rab, katory z dušoj i ciełam byŭ addadzien pad poŭnuju ŭłaść panoŭ — panoŭ, staŭšych dla jaho čužymi, nia tolki, jak ludzi čužoha stanu, ale i nacyonalna čužymi, časta čužymi jak pa jazyku, tak i pa wiery. U časi panščyny biełarus-chlebarob ad kałyski prywučaŭsia da pakory, da pracy dla čužych, da šanawańnia adno tolki taho, što nasiło na sabie piečatku „panskaści". Zanikła ŭ jaho čeławieča świadomaść i pačućcio swajho ja. Zamierli ahulna-ludzkije parywy. Ačarstwieła duša, i tolki ŭ pieśni, ŭ kazcy-lehendzi, ŭ narodnaj apowieści prabiwałasia heta na śmierć zamučenaja duša, žalučysia nudnym śpiewam palam i boram na kryŭdy i hore swajo. Nie było pačućcia čeławiečaho, — jak že mahła naradzicca świadomaść nacyonalnaja? I tolki skasawańnie panščyny, tolki wyzwaleńnie sielan z adwiečnaho rabstwa adkryło pierad našymi narodnymi massami darohu ŭplarod — da ahulnaho postupu, darohu, pa katoraj narod biełaruski išoŭ praz uwieś dalejšy peryod niščeńnia śladoŭ pryhonu i twareńnia nowych, wolnych asnoŭ hramadzkaho žyćcia.

Biełaruś, ja daŭniej, tak i pa siahoniašni dzień stanowić hłaŭnym čynam kraj sielska-haspadarski. I ciapier sielanie-chlebaroby stanowiać 76% tutejšaho biełaruskaho nasialeńnia, i praca na ralli stanowić dziela bolšaści žycharoŭ kraju jadyny sposab zarobku. Praŭda, tolki 47% ziamli prynaležać da hetaj bolšaści: 53% ziamielnych abšaroŭ stanowiać ułasnaść ziemian (pierewažna apalačenaj šlachty biełaruskaj) i kazny. Woś, užo heta pawinno było dawiaści da taho, što, nia hledziačy na dawoli značnyje sielanskije nadzieły ŭ 1861 hodu (ad 3,6 da 6,6 dziesiacin na dušu — pad toj čas, jak u wialikaruskich huberniach tolki 2,2 — 2,9), u apošnije časy ziamli u sielan akazałosia skupa: nadzieły s kožnym nowym pakaleńniem drabilisia hetak, što i biełaruski sielanin cierpić ad małaziamiella. Ale tut hłaŭnaja pryčyna ziamielnaho hoładu kryjecca ŭ nienormalnych ahulnych warunkach žyćcia našaho kraju. Hłaŭny winawaica — heta ekonomičnaja palityka staroha rasiejskaho uradu i hłaŭnaho orhanu jaho— sielanskaho banku, da katoraho naš narod zaŭsiody čuŭ instyktoŭnuju, ale słušnuju nienawiść.

Palityka sielanskaho banku zusim wyrazna kirawałasia da taho, kab umacawać u našaj bać-

Wilnia, 6 listapada.

U žyćci narodaŭ jość momenty, kali ad ich učynkoŭ, ad ich samych zaležyć ich dola, ich budučyna. Hetki moment pieražywajem ciapier my, biełarusy.

Našy braty za frontam u moment budawańnia budučyny swajho narodu ŭsie, jak adzin čeławiek, biaz rožnicy stanu, klasy i palityčnaj partyi, paŭstali dziela supolnaj raboty. I toje, što jany tamaka zrobili dziela biełaruskaj sprawy za karotki čas — ad dnia rasiejskaj rewolucii, pierajšło našy nadziei i spadziewańnia: žyćcio biełaruskaje pačało bić z hetkaj mahutnaj siłaj, što, słuchajučy ab hetym, prost trudna dać wiery, što heta — praŭda! Asabliwa-ž dziŭnym zdajecca, jak mahli stanuć popleč da supolnaj raboty staryje biełaruskije hramadzkije pracaŭniki s socyalistyčnaj hramady, orhanizowanaje biełaruskaje katalickaje i prawasłaŭnaje duchawienstwo, ŭrešci — elementy naskroź konserwatyŭnyje, predstaŭniki wialikich panoŭ, jak Raman Skirmunt abo kniahinia Radziwiłłowaja i t. p.

Adnak, jak ni dziŭna heta, ŭsio-ž heta—fakt, katory pawinien wyzwać ščyruju radašć u sercy kožnaho biełarusa: bo jon pakazwaje, što tam—za frontam — biełarusy zusim palityčna daśpieli da taho, kab samym uziać u u swaje ruki sprawy swajho narodu i swajho kraju, i zrazumieli, što wialikaje ŭsienarodnaje dzieło pawinien wiaści ŭwieś narod biełaruski.

Toje, što zrabiła dziela zakordonnaj Biełarusi rasiejskaja rewolucija, dla nas robić wajna. I pierad nami — z hetaho boku frontu — staić wialikarnaja zadača: ŭziać swaje sprawy u swaje ruki. Sledam za litwinami, jak my dawiedalisia s peŭnaj krynicy, i biełarusam maje być dadzieno prawo zazwać u staličnym mieści našaho Kraju, Wilni, biełaruskuju nacyonalnuju konferenciju, na katoraj wybarnyje narodnyje deputaty pawinny buduć pryniać učaście ŭ orhanizacii na našaj ziamli nowaho ładu.

Biełaruskaje hramadzianstwo pawinno adniaścisia da hetaj sprawy s poŭnaj pawahaj i wieraj. Usie biełarusy — rabotniki i intelihenty, sielanie i pany, katalickije ksiandzy i prawasłaŭnyje świaščeniki, adnym słowam: usie, chto čuje, što jon biełarus, usie syny ziamli Biełaruskaj, pawinny pryhatawacca da hetaho pieršaho, wialikaho ahulna-biełaruskaho wystupleńnia. Pawinien wystupić uwieś narod, nikoha nie wykliučajučy. Kožyn stan, kožnaj partyja pawinny ŭ hety moment zrazumieć, što jany ŭsie razam stanowiać adnu biełaruskuju dušu i adno cieło, adzin nacyonalny orhanizm. I ŭsie, chto tolki duž, pawinny družna prystupić da ŭsienarodnaj pracy.

Wiadoma, kožyn stan, kožnaja partyja, apryč ahulna-biełaruskich interesoŭ, majuć i buduć mieć zaŭsiody takže swaje stanowyje i klasowyje interesy. I jany jak pry samaupraŭleńni, tak i pry budawańni hasudarstwienaho žyćcia buduć baranić hetyje interesy, buduć pilnawać karyści swajho stanu i klasy. Ale dziela hetaho ŭsie jany pawinny pryniać učaście ŭ supolnaj raboci. Chto akažecca bolš čynnym i ruchawym, chto bolš dašć aktyŭnych rabotnikoŭ ad siabie, toj najlepiej patrapić baranić swaju karyść. Chto-ž i hety mo' najważniejšy, najbolš stanoŭčy moment u žyćci našaho narodu praśpić, kaho pry supolnym budaŭnictwie nia budzie, toj sam sabie paškodzić.

Biełarusy za frontam dawiali swajej palityčnaj daśpiełaści. Ciapier pryjšoŭ čarod i na nas.

U Wilni i wakolicach.

—s—

× Biełaruski Kamitet za miesiac Kastryčnik wydaŭ praz Biełaruskuju Narodnuju Straŭniu № 31 biezpłatnych abiedaŭ 1984, bonami da inšych strawień — 1148, a ŭsiaho — 3.132 biezpłatnych abiedaŭ.

U tym że časi Kamitet utrymliwaŭ u swaim prytułku ŭ Kočanach (kala Jašun) bolš za 40 biełaruskich dziaciej i niekolki stałych asob.

× **Wilenski žydoŭski teatr u Waršawie.** Na češć wilenskaj dramatyčnaj trupy, katoraja wystupaje ciapier na waršaŭskaj scenie, waršaŭskaje tawarystwo žydoŭskich žurnalistoŭ dało bankiet, na jakim było 90 žydoŭskich žurnalistoŭ. Na bankieci pramoŭcy hawaryli ab wialikim upływie wilenskaj žydoŭskaj trupy na žydoŭski teatr naahuł.

× **Pieršaja literaturnaja sprawa pad niamieckaj okupacijej u Wilni.** Za zatrymańnie biez pazwaleńnia na heta swajej hazety «Lecte Najjes» wydawiec jaje, Margolin, zasudžen wilenskim akružnym sudom na štraf hrašmi 525 m.

× **Miestowyje punkty dla ačystki ad wošy**, kab zbierahčy apał, u niadzieli nie pracujuć, — apryč punkta № 2 pry Kalwaryjskaj wul. 1, katory adkryt i ŭ niadzieli ad 7 da 12 hadz. ranicaj.

× **Temperatura.** Najwyszejszaja i najniżejszaja temperatura za apasznije dni była pawodłuh Celsija):

	najwyš	najniž.
31—1	+ 7,0	+ 3,0
1—2	+ 6,5°	+ 4,8°
2—3	+ 6,0	+ 4,°
3—4	+ 7,0	+ 5,0

Zima idzie.

Wosień prachodzić, zima idzie... Lecuć pažaŭcieŭšyje liścia z dziareŭ, miž aholenymi hallnami na wiersie nadwilejskich tapolaŭ zjajuć ciomnymi plamami warońni hniozdy, na Wilji ŭsio mienš widać płytoŭ...

Zatrymaŭšysia na bierazie, chciwym wokam pahladaješ na moknučyje ŭ wadzie kruhłyje žoŭta-čyrwonyje sašniny...

Bo cena droŭ raście. Užo kramniki pačynajuć pradawać wiazki droŭ na wahu, na pudy...

— — — — — — — — —

Raahladaješsia pa kutoch swajej kwatery: ci nia znojdziecca dzie skury kawałaček? Woś znajšoŭsia stary školny raniec małodšaho brata... Mo' buduć z jaho boty, bo ŭ kramy šawieckije lepš nie zahladać!..

A zima idzie...

Zima! — Nikoli hetaje słowa nie budziło takoha strachu, nikoli na ŭspamin jaho nie prabiehali tak pa śpinie muraški...

— — — — — — — — —

U žydoŭskaj čajnaj zwoščyki sidzlać, arbatu z sacharynaj pjuć. Idzie hutarka. Toj i hety, znajomy, nieznajomy słaŭco swajo kidaje. Usio ab adnym: kali kaniec? kali... kali?..

I bačyš, što ŭžo nie nadzieja, a peŭnašč wiera, uwa ŭsich, što kaniec wajny ŭ 1918 hadu, što hetaja zima — apošniaja zima z wajnoj...

Bias wiery tej za ciažka, za strašna, nie ŭ mahatu było-b biednacie žyci...

I woś — zima idzie...

F. O.

Z USIAHO KRAJU.

—o—

Ab wyrabach s pładoŭ.

U piaci asnowanych niemcami ŭ našym kraju fabrykach dziela wyraboŭ s pładoŭ u minułym sezonie wyrablenо 300,000 centneroŭ marmelady, 5,000 centneroŭ sušenych pładoŭ, 1,700 centneroŭ sušenaj harodniny, 22,000 litroŭ soku s pładoŭ, 1,300 centneroŭ salonych ahurkoŭ, 28,000 centn. ščaŭlu, 4,500 litroŭ harełki s pładoŭ, 50,000 litr. pładowaho wina, 52,000 kilogr. hryboŭ i t. d. — razam cennaściu na bliзka 20 miljonaŭ marak.

HRODNIA. Za kuplu rečej u nialetniaho, katory, jak paśla wyjawiłosia, ukraŭ ich u swajej matki, troch tutejšych žycharoŭ aštrafawali kožnaho na 26 rub.

SAKOŁKA. 26 kastr. na stancii areštawali tarhoŭca Dwejresa, katory prywioz u Biełastok partyju cyhar i papiros. Jon mieŭ pry sabie padroblenaje pazwaleńnie na wywaz. Za heta jaho zasudzili na 2 mies. ŭ wastroh i 300 m. štrafu, a jaho tawar skonfiskowan.

SUPRAŠL. U pazaprošły aŭtorak u sukonnaj fabryce Citrona uznіaŭsia pažar. Adnak, fabryčnym rabotnikam udałosia zatušyć jaho, nie daŭšy ahniu pašyrycca. Spaliŭsia tolki ramienny pojas i trochi štučnaj woŭny.

SUWAŁKI. Tut hetymi dniami adkrywajecca žydoŭski sirocki dom. Pieršyje wydatki buduć pakryty s čystaho zysku z apošniaho „Dnia kwietki".

SUWAŁKI. Piekarnia pry Małaj Miestowaj wulicy začyniena za wypiek s kontrabandnaj muki.

kaŭščynie «russkij element», prawodziačy kałonizaciju kraju wialikaruskimi sielanami (starawierami) katorym bank sumyśla pradawaŭ na lhotnych umowach ziamlu tam, dzie biełarusy jakraz najbolš ciarpieli ad maładziamiella. Hetkuju palityku bank asabliwa enerhična wioŭ, naprykład, u ašmianskim i dzisienskim pawietach wilenskaj huberni, dzie — pawodłuh statystyki wydawiectwa wilenskaho hienerał-hubernatarstwa «Wilenskij Wremiennik» (1910 h.) — čysło sielanskich niezaležnych haspadarak, razmiery katorych daloka nie dachodzili troch dziesiacin, stanawiło kala 75% usiaho čysła sielanskich haspadarstw. A pad toj samy čas, nia hledziačy na naturalny pryrost sielanskaho nasialeńnia, našy chlebaroby nia mieli mahčymaści pašyrać swaje drabiŭšyjesia haspadarki kuplaj ziamli prosta s prywatnych ruk — ad ziemianstwa. Sprawa ŭ tym, što ŭsie ziemianie — kataliki, katorych rasiejski ŭrad ahułam nazywaŭ «palakami», byli tym že uradam pazbaŭleny prawa kuplać ziamlu na ŭłasnašć. Razumiejučy, što ziemla — heta jadynaja asnowa ich bytu i panawańnia ŭ Biełarusi, i majučy peŭnašć, što, raz pradaŭšy swaju ziamlu, nazad na jaje wiarnucca bolš nie ŭdascca, «polskije» pany napružali ŭsie swaje siły, kab udzieržacca pry swaich dwaroch. Ab pradažy imi ziamli sielanam nie mahło być i hutarki, dy hetak hłaŭny zapas ziamli ŭ našym kraju nia łmoh służyć pradmietam kupli-pradažy, inačej kažučy: «polskije» ziemli pierastali służyć tawaram u šyrokim značeńni hetaho słowa. Zatoje, pa imi astajučysia ŭłasnaściu prywatnych haspadaroŭ, «polskije» ziemli mała-pa-mału pačali papraŭdzi pierechadzić u ruki kredytnych ustanoŭ, pažyčaŭšych na ich hrošy: hasudarstwienaho šlachockaja i prywatnych ziamielnych bankoŭ. Daŭhi panskich ziamiel dajšli takoj miery, što ŭ niekatorych pawietach nie astawałosia ni adnej wolnaj ad bankoŭskaho doŭhu dziesiaciny ziamli (napr., u Mozyrskim paw. Minskaj hub. u 1911 h. założeno było 99, 3% dwornaj ziamli).

Zdajecca, uziatyje z bankoŭ pad załoh ziamli hrošy, kali-b ich, jak treba, wykarystali, mahli by wyzwać wialiki pierewarot u ekonomičnym žyćci našaho kraju. Na žal, nawat na pałapšenie sielskaj haspadarki z hetych sum išła ŭ nas tolki zusim malenkaja častka: rešta prosta *prajedałasia*. Tak, prajedałasia, bo s pryčyny ahulnaho uzrostu darażyni žyćcia pry adnačasowaj utracie panami darmowych sielanskich ruk (pryhaniatych) dabrabyt ziemian, naahuł, šmat paciarpieŭ, i dziela paddzieržki žyćcia na daŭniejšaj wyšyni patrebny byli hatowyje hrošy, katoryje i dabywalisia čaściu ad rabunkowaj raspradažy lasoŭ, čaściu pazyčajučy ŭ bankach. Dyk dziela ustrojstwa jakich-koleču pramyšlenych predpryjemstw, katoryje ŭ chutkim časie wiarnuliby z nawiazkaj usie zatraty, astawałosia wielmi mała...

Na dziwa, što pry takim pałažeńni krajowaja pramyšlennašć nie mahła dajści wyšejšaho razwićcia. Ale i toje, čaho jana dajšła ad času najwialikšaho ekonomičnaho pierałomu — zništažeńnia pryhonu, stanowić užo wialiki krok upiarod. Dawoli skazać, što ŭ 1864 hodu usia fabryčna pramyšlenaja wytworčašć (pawodłuh statystyki Stołpianskaho — «Девять губерній Западно-Рускаго края» — Н. Столпянскаго, С.П.Б. 1866 г.) dachodziła ŭ piaci biełaruskich hub. (biez Smalenskaj) — 10. miljonaŭ rubloŭ, a ŭ pačatku dziewiacisotych hadoŭ wialikšyje fabryki kraju wyrablali tawaroŭ ŭ hod na 80—100 miljonaŭ rubloŭ. Wysokaho razwićcia dajšoŭ tut brawarničy promysieł: u kancy pieršaho dziesiatku dziewiacisotych hadoŭ adna Minskaja hub. wyhaniała ŭ hod na 27.000.000 rub. śpirtu. Na druhim miejscy stanuŭ wyrab skur: harbarni u apošnije pierad wajnoj hady dawali tawaru ŭ hod na 11.000.000 rub. Čarodnaje miejsco zaniali krachmalnyje fabryki, patočarni i papierni. Hłaŭny tkacki centr stanawiŭ Biełastok, a Wilna zanimała druhoje ŭ Rasiei (paśla Łodzi) miejsco pawodłuh wyraboŭ pańčošarskich (kala 2.000.000 rub. u hod) i pasyłała na rasiejskije rynki massu hatowaj adziežy i obuwi. Inšyje haliny pramyšlenaści byli ŭ pačatkowym stanie, chacia tut jość hrunt šmat dla jakich promysłoŭ — u tym liku nawat dla cukrawareń. U Minščynie było ŭ 1864 hadu dźwie cukrawarni ŭ katorych pracawało 23 rabotnikoŭ, jany wyrabili za 1863 — 1864 hod 13,127 pudoŭ cukru na 84.500 rub. Hetak razwićcie ŭ nas pramyšlenaści, chacia i nia šybkaje, zrabiło značny krok upiarod za apošnije 50 h. Dziela jaho my bačym tut usio patrebnaje: pieršaje —toje, što Biełaruś — heta pieredatačny punkt miž portami Bałtyckaho mora, zachodniaj hranicaj, maskoŭskim pramyšlenym rejonam, pałudniem, Ukrainaj, i Polščaj; bahaćcie lasoŭ daje tanny apał i materjał dziela lasnych promysłoŭ; syryje materjały zaŭsiody možna było atrymliwać jak na miejscy, tak i s susiednich krajoŭ pa systemie rek i čyhunak; urešci, tyje-ž reki dajuć tannuju siławuju enerhiju, dyj rabočyje ruki byli tut niedarahije. Adnak, usio heta nie mahło być wykarystano ŭ poŭnaj miery: asnaŭnaja pryčyna hetaho — niedastača swabodnych wialikšych kapitałoŭ.

LEJPUNY. Za prywoz 48 skrynaček sierčykoŭ biez pazwaleńnia Krejshaŭptmana adnaho tutejšaho sielanina aštrafawali na 30 m.

PUNSK. Za patajnuju tarhoŭlu harełkaj adnu tutejšuju kabietu aštrafawali na 50 m.

KOŬNA. Pazyčkowaja kassa pry Ostbanku da 1 listapada wypuściła „niamieck.“ rubloŭ na summu 136,813,532 rub. proci 118, 679 232 rub. na 1 kastryčnika.

RYHA. Ciapier tut panuje poŭnaja anarchija ŭ hrašawych sprawach. Tut možna spatkać u abaroci miednuju i siarebranuju drabnicu z mirnaho času (ale redkal), rasiejskija pačtowyje marki z nadpisam: „Majuć wahu srebnych manet“, asobnyje kredytki na 1, 2, 5, 50 kap. (zrobleny z wielmi cienkaj papiery, katoraja lohka rwiecca), niamieckije fenigi i niamieckije kapiejki. Hetkaja anarchija panuje i ŭ bujniejšych hrošach, bo apryč marak i «niamieckich» rubloŭ tut na rynku wielmi mnoha rasiejskich rubloŭ, katorych, adnak, nichto nie starajecca zadzieržać, a abmieniwaje na marki abo „niamieckije“ rubli.

MITAWA. Tutejšamu kurlandzkamu hieneralnamu superintendentu, Bernewiču, teologičny fakultet uniwersytetu ŭ Lipsku wydaŭ dyplom doktara teologii «honoris causa» (pačesny).

WIESTKI Z RASIEI.

BAZEL. Člen spaŭnicielnaho kamitetu rady rab. i sałd., socyał-rewolucyonier Rubanow prybyŭ u Paryž i addaŭ Penlewe piśmo Kierenskaho, pisanaje ŭłasnaj rukoj.

ŽENIEWA. Rasiejskim wajennym predstaŭnikam na paryžskaj konferencii sajužnikoŭ naznačen hienerał Gołowin, prafesar wajenna-jurydyčnaj akademii.

U Kacierynasławie, Arle i Tambowie uznialisia razruchi proci žydoŭ, miejscami abiernuŭšyjesia ŭ pahromy. Miž rasiejskimi žydami hetyje zdareńnia wyzwali wialiki pierapud.

LONDON. Pieciarb. rada rab. i sałd. pastanawiła ŭsiemi hałasami trebawać dapuščeńnia predstaŭnikoŭ jaje ŭ paryžskaj konferencii.

ŠTOKHOLM. »Utro Rassii» danosić, što zahraničnyje pasły i konsulstwy wujeduć s Pieciarburha nie paźniej 28 listapada. Ich archiwy ŭžo pierawiezieny ŭ Maskwu.

Blizka ŭsio cywilnaje nasialeńnie Rewiela ŭžo pakinuło miesto. Siudy prybyła kamisija z 19 anhlickich marskich i suchaputnych aficeroŭ. Kamisija pamieščajecca ŭ domie Mikałajeŭskaj himnazii.

PIECIARBURH. Pieciarburh, Kronštadt i ŭsia Finladzija addadzieny pad ułaść hłaŭnakamandujučaho paŭnočnym frontam.

ŠTOKHOLM. Chodziać čutki ab spadziewanym paŭtareńni Korniłoŭskaj awantury. Wialikaja maskoŭskaja konferenciju pad kiraŭnictwam Rodzianki i Milukowa bytcym to pryniała rezolucija ab hetym. Kirawać wystupleńniem budzie hienerał Brusiłow. Ruzskij bytcym-to spahadaje hetym planam.

Kažuć, što Kierenskij hatoŭ addać Brusiłowu hłaŭnuju kamandu armijej.

ŠTOKHOLM. Na paŭdzienna-zachodnim fronci utworen sałdacki sajuz, katory manicca dabiwacca skoraho mira.

Sałdaty wielmi zrabawali wiadomy Pačajoŭski manastyr.

PIECIARBURH. Padhatawicielny parlament. Urad prystaŭ na pryniaty zakon ab abjaŭleńni dnia rewolucii 12 marca za nacyonalnaje świata.

PIECIARBURH. U adkaz na separatystyčny kirunak hieneralnaho sekretaryatu Ukrainy tymčasowy ŭrad zahadaŭ nie dawać bolš sekretaryatu kredytaŭ z ahulna-impierskaj kazny.

BAZEL. Usie wajennyje sudny čornamorskaho fłota wywiesili ukrainskije sinia-žoŭtyje fłahi.

KIJEU. Ukrainski sekretaryat pawiedamiŭ centralny ŭrad u Pieciarburzi ab swajej pastanowie arhanizawać asobnyje ukrainskije atrady z ukrainskich kazakoŭ.

HELSINGFORS. Nowy finlandzki sejm na pieršym zasiedańni wybraŭ pierewahaj 67 proci 37 hałasoŭ deputata Łunsona (mładafinna) za prezydenta swajho. Łunson zajawiŭ, što kraj pastanawiŭ sam saboj praŭlać.

ŠTOKHOLM. Pawodłuh rasiejskich oficyalnych zajaŭ, uradžaj 1917 hodu— nižej siaredniaho.

PIECIARBURH. Kab zbierahčy apał, minister daroh zahadaŭ na kožnaj čyhuncy puskać tolki pa dwa pojezdy.

Z usiaho świetu.

BERLIN (W.T.B.). Zamiest atrymaŭšaho adstaŭku Michaelisa impieratar naznačyŭ za impierskaho kanclera hr. Hartlinga. Jamu ŭžo 74 hady. Heta —byŭšyj haława katalickaj partyi centru ŭ Rejstagu, značyć, pieršy narodny deputat, zaniaŭšyj miejsco kanclera.

BERLIN (W.T.B.). Prezydent Rejchstagu sazywaje zasiedańnie Rejchstagu na 22 listapada a 3 hadz. Impierski kancler, hr. Hertling, budzie pramaŭlać na im.

WIENA. Čarodnaje zasiedańnie aŭstryjackaj i wenhierskaj delehacij adbudziecca ŭ Wienie ŭ pačatku śniežnia. Na im budzie hutarka ab zahraničnaj palitycy.

BERN. U Paryžy, Bordo i inšych francuskich miastoch adbylisia obyski, dawioŭšyje istnawańnie orhanizacii dzieła pawarotu u Francii monarchii. Znajšli aružže i latučyje listki z zahałoŭkam: «nichaj žywie Karol!»

BERN. Francuski ŭrad pastanawiŭ nie dać francuskim socyalistam pašpartoŭ na socyalistyčnuju internacyonalnuju konferenciju ŭ Bernie—s toje pryčyny, što tam buduć i socyalistyčnyje deputaty s centralnych dzierżaŭ.

CURYCH. Opozycija u francuskim parlamenci, złoženaja sa 138 socyalistoŭ, predłažyła sazwać supolnaje „patajnaje zasiedańnie parlamentu i senatu dzieła pierehladu wajennych met sajužnikoŭ.

MADRYD. (W.T.B.). Nowy minister-prezydent Garcia Pryeto zajawiŭ, što jon budzie apiracca na lewyje partyi i što nowy ŭrad budzie dzieržacca poŭnaj neŭtralnaści.

NJU-JORK. 26 socyalistoŭ, u tym liku pierewažna niemcoŭ, za ahitaciju proci rekruckaho naboru zasudženy ad 1 da 5 hadoŭ u wastroh i na štraf hrašmi ad 1.000 da 3.000 dolaroŭ.

Amerykanski minister zahraničnych dalei, Lansing, pawodłuh čutak, maje, dokazy ad istnawańni patajnaho niamiecka-šwedzkaho sajuza.

TELEHRAMY.

Niamieckije apawieščeńnia:

2.XI Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaho: U Flandryi silnaja artyleryjskaja bitwa ŭzdoŭž Izera, asabliwa pry Diksmujdenie i miž lesam Hutholst i Lis.

Front niamieckaho Naślednika: Na kanali Uaz-En i ŭdoŭž Šmen de Dam —silny ahoń. Wialikije francuskije siły paśla barabannaho ahnia atakawali pry Bre, ale byli adbity.

Uschodni teatr:

Bez peramien.

Italjanski teatr:

Uzdoŭž siaredniaho i nižniaho ciačeńnia Taljameuto u našych wojsk „pieradawyje sustrečy z italjancami. Italjanskije bryhady, trymaŭšyjesia ješče na uschodnim berazi Taljamento, adkinuty, abo uziaty ŭ pałon. Ad daliny Fela da Adryatyckaho mora na lewym berazi Taljamento italjancoŭ bolš nima.

3. XI. Zachodni teatr:

U Flandryi silny ahoń pry Diksmujdenie.

U načy s 1 na 2 listapada my samachoć planowa ŭziali swaje linii sa

---

Nia hledziačy na toje što da 1911 hodu Biełaruś była zusim pazbaŭlena ziemskaho samapraŭleńnia, a paławina kraju nia mieła ziemstw ažno da našych dzion, nia hledziačy na niedastaču jakoj budź hramadzkaj orhanizacii, katoraja baraniła-by interesy sielanskaj haspadarki, apošniaja z ekonomičnaho pahladu takže dajšła była ŭ Biełarusi šmat wyšejšaho raswićcia, čym u wialikaruskich huberniach. Bo narod biełaruski kryje u sabie wializarnuju duchowuju siłu, katoraja wyjaŭlajecca ŭ tworčaj pracy. Pawodłuh dośledaŭ p. Aleksandra Ułasowa (staćcia «Biełarussija i Litwa» u knizie «Wsia Rossija» na 1912 hod), ważnuju rol u hetym adyhrali takže ahulnyje warunki: susiedztwo zachodniaj hranicy, miahki, bytcym marski klimat, wyhodnyje darohi — čyhunki i systema rek, urešci — znamienita naładženaja tarhoŭla, stworenaja tut žydami. U Biełarusi kožnaje z niezwyčajna čyślenych miastečak — heta byŭ zdaŭna rynak zbytu dla ŭsich wiaskowych praduktaŭ; žydoŭskije skupščyk systematyčna abježdžali biełaruskije wioski, kuplajučy ŭsio, što dawała ziemla i što mieło chod u mieści, abo zahranicaj. A pad toj že čas cieraz mieru wialikaja hustata žydoŭskaho miastečkowaho nasialeńnia ŭ „miežach asiedłaści“ (abnimajučy pierš za ŭsio naš kraj), dy lišniaja čyślenaść tarhowych pasrednikoŭ dawiali konkurenciju da takoj miery, što ceny jak sielska-haspadarskich praduktoŭ, tak i tawaroŭ, padwaziŭšychsia z miest, ŭ biełaruskich miastečkach tolki zusim nieznačna rožnilisia ad cen na wialikich rynkach. Z hetych pryčyn adnosnaja zamožnaść biełaruskaj sielskaj massy, nia hledziačy na niedastaču ziamli i ciažkije ahulna-palityčnyje warunki, uzrastała ad upadku panščyny chutčej, čym u wialikaruskich huberniach. Cikawa, što pad toj čas, jak, naprykład, u Samarskaj hubernii za sielanami wialikarusami ličyłosia niadoimki za pazyki na strawawańnie 29.000.000 rub., a ŭ Waronieżskaj — 12.000.000, u Biełarusi takich niadoimak zusim nima.

Jak razwiwałasia sielskaja haspadarka ad skasawańnia pryhonu, świedčać krasamoŭna, naprykład, dźwie hetkije cyfry: ŭ 1864 hadu (hl. Stołpianskij) ornaj ralli ŭ Wilenskaj huberni było 1.104.735 dziesiacin, a pawodłuh statystyki 1887 hodu (Главнѣйшія данные поземельной статистыкі по обслѣдованію 1887 г. III. XXII стат. Рос. Умп., изд. 92 — 1901 г.) ŭ tej že huberni było pad uprawaj užo 1,428, 761 dzies.

A treba adznačyć, što kłapoty staroha rasiejskaho uradu ab padniaćcie kultury našaho narodu nikoli nie byli lišnie wialikije. Meta „kazionnaj“ aświety — heta było žadańnie pry pomačy škoły abiertać biełarusoŭ u maskaloŭ. A jak i tych abrusicielnych škoł było, naahuł, mała, dyk biełarusy byli prymušeny sami dachadzić hramaty. Woś, pa ŭsiej Biełarusi bačym u wioskach patajnyje škoły, katoryje razam z wučycielem i wučniami — adbywali padarožŭ s chaty ŭ chatu. Jakuju wahu mieła ŭ našym kraju prywatnaja nawuka hramaty, pakazwajuć cyfry: jany haworać, što panižeńniem čysła niehramatnych kraj naš daloka nie abiazan «kazionnaj» škole, bo ŭ tych miejscach, dzie hramatnaść stalć najwyšej, u „kazionnyje“ škoły chadziło najmienš dziaciej. Woś hetyje cyfry (uradowaja statystyka 1897 h.):

u Wilenskaj hub. hramatnych 29,3°/₀; na 1000 žych. u „kazion.“ škoły chadziło 28 dziac.

u Hrodzienskaj hub. hramatnych 29,1°/₀; na 1000 žych. u „kazion.“ škoły chadziło 44 dziac.

u Witebskaj hub. hramatnych 24,6°/₀ na 1000 žych. u „kazion.“ škoły chadziło 38 dziac.

u Minskaj hub. hramatnych 17,7°/₀; na 1000 žych. u „kazion.“ škoły chadziło 38 dziac.

u Smalenskaj hub. hramatnych 17,2°/; na 1000 žych. u „kazion.“ škoły chadziło 53 dziac.

u Mahiloŭskaj hub. hramatnych 17,0°/₀ na 1000 žych. u „kazion.“ škoły chadziło 52 dziac.

Tut hože prypomnić, što ješče ŭ kancy XIX stalećcia sielanskim dzieciam byŭ zakryt dostup da šmat jakich siarednich škoł; naprykład, u minskuju himnazju „mužyckich synoŭ“ pačali prynimać tolki ŭ kancy 80-ch — pačatku 90-ch h. Toje-ž było i ŭ inšych miejscach, dzie ŭ siaredniuju škołu, zhodnie z instrukcijami s Pieciarburha, wielmi nieachwotnie prynimali «kucharkinych dziaciej» da supolnaj nawuki z dziaćmi „wyšejšych stanaŭ...

(Kaniec budzie).

Šmen de Dam. Worahi ničoha nie zaŭważyli i da paŭdnia dalej abstreliwali pakinytyje nami pazycii. Na kanali Rejn-Marm my ŭziali pieršych amerykanskich pałonnych.

Uschodni teatr:

Pry Dźwinsku, Smarhoni, Baranawičach i na Zbruču—žywiejšy ahoń.

Italjanski teatr:

Biez wialikšych bitw.
Dahetul uziato bolš za 200.000 pałonnych i bolš za 1.800 harmat. Čysło zdabytych kulamiotaŭ, minamiotaŭ, samachodaŭ i inš. dahetul niewiadoma.

27.X. **Zachodni teatr.**

Front Ruprechta Bawarskaho: U Flandryi uzdoŭž Iziera i na paŭnočnym uschodzi ad Ipra—słabyje artyleryjskije bitwy.

Front niamieckaho Naślednika: Uzdoŭž kanała Uaz-En i ŭzdoŭž daliny Ajjet — ahoń i ŭdačnyje styčki razwiedčykoŭ.

Na ŭschodnim bierazi Maasu — silnaja artyleryjskaja bitwa miž Samońje i Bezonwo.

Uschodni teatr.

La darohi Ryha-Wenden, pry Zegewald, razohnany rasiejski je razwied čyki.

Makiedonski front: Silny ahoń miž Wardaram i wozieram Dojran trywaje dalej.

Italjanski teatr:

Uzdoŭž Taljamento — artyleryjski ahoń roznaj siły.

Kala wajny.

MAGDEBURG. (W.T.B.). U adkaz na prywitańnie sajuza niamieckaj pressy Hindenburg prysłaŭ telehramu, każučy ŭ jej miž inšym:
„Naša akančacielnaja pabieda — nieminuča. Naša siła i praŭda zwajuje aślapleńnia, fałš i brachniu".

BERLIN. (W.T.B). Adzin niamiecki pamočny krejser u Kattegacie 2 listapada zahinuŭ paśla upornaj bitwy s pierewažywajučymi anhlickimi siłami.

KOPENHAGA. Miž anhlickimi minanoscami i niekolkimi niamieckimi arużnymi parachodami ŭ Kattegaci uzniałasia bitwa, ŭ časi katoraj 1 niamiecki parachod zatanuŭ. Pahibło 50 niamieckich matrosaŭ.

BERLIN (W.T.B.). Našy łatuny ŭ načy s 31 kastr. na 1 listapada atakawali London, Grewsend, Četam, Remsget, Marget, Duwr i Diunkirchen. U Londonie, Četamie i Remsgeci widać byli wialikije pažary. Usie łatuny wiarnulisia nazad.

BERLIN (W.T.B.). U Biskajskaj zatocy i ŭ Paŭnočnym mory našy padwodnyje łodki iznoŭ zatapili 2 parachody, 9 parusnikoŭ i 2 rybałowy.

BERLIN (W.T.B.). Našymi padwodnymi łodkami ŭ paŭnočnych morach iznoŭ zatopleno 17.000 tonn.

BERLIN (T.W.B.). U błokadnym pojasie nawakoł Anhlii našy padwodnyje łodki iznoŭ zatapili 4 parachody i 2 parusniki.

Zdareńnia u Italii.

RYM. (Reŭter) Aŭstryjaki i niemcy nia mohuć dalej razwiwać udačna swaich aperacij. Trejciaja italjanskaja armija zdaleła ŭ paradku adstupić. Italjanskije armii — cełyje i pryhataŭlajucca da nastupleńnia.

RYM. Kab uścierahčy Weneciju ad naśledztw wajennych operacij, italjanski ŭrad abjawiŭ Weneciju adkrytym miestam.

RYM (Hawas). Pasły Anhlii, Francii i Rasei supolna zajawili italjanskamu uradu, što ichnyje ŭradu, što ichnyje urady zabaspiečywajuć Italii celaść jaje hranic. Amerykanski pasoł zajawiŭ toje-ž ad imi Wilsona i abiecaŭ pomač Ameryki.

PARYŽ. Za hłaŭnakamandujučaho anhlicka-francuskaj armijej u Italii naznačen hienerał Foš.

LUGANO. Socyalisty pastanawili da-času nie rabić uradu nijakich trudnaściej. Usio pakazwaje, što najbližejšaja budučyna prynależyć socyalistam. Jany ŭžo ciapier zanimajuć panujučaje pałažeńnie.

Spisak biełaruskich knižek.

Wiedajučy canu knihi, najlepiej prysłać hrošy napierad hetak tanniej kaštuje pierasyłka.
Knižki aznačenyje *bis* — wyjšli łacinskimi i „ruskimi" literami.

Nawukowyje dastupnyje dla usich.

Cena rub. kp.

bis Jan Barszczeŭski, pierszy biełaruski piśmiennik. Biograficzny narys R. Zemkewicza . . . . . — 20
Praktycznyje rady ab harodnictwie . . . . . — 7
Гутаркі аб небі і зямлі з рысункамі . . . . . — 15
bis Cukier, W. Trojcy . . . . . — 3
bis Hutarki ab haspadarcy . . . . . — 3
bis Jak ratawać uzdutuju żywiołu . . . . . — 3
bis Jak baranicca ad chalery . . . . . — 1
bis Jak rabić dobryje ramowyje wulli . . . . . — 5
bis Ziamielnaja sprawa u Nowaj Zelandii . . . . . — 3
bis Karotkaja historyja Biełarusi — Własta . . . . . — 60
Bł. Andrej Babola mučynik . . . . . — 5
Pčalina—żywiołka małaja a karyści daje mnoha . . . . . — 30
Як багацеюц чэскіе селяне . . . . . — 10
Як выбіреццдэпутетоў у Гас. Думу . . . . . — 3
Na darozi da nowaho życcia. A. Nowiny . . . . . — 20
Alkahol . . . . . — 3
Rady dla matak . . . . . — 3
Św. Jazafat Kuncewič . . . . . — 3
Našto biełarusam hazety . . . . . — 2
Kolki słoŭ ab dziawoczaj opratcy na Biełarusi . . . . . — 10

Biełaruskije teatralnyje twory.

Хам. Абраз у 4-х дзеях, Э. Ожешко . . . . . — 75
Сватаньне. Жарцік у 1-й дзеі, А. Чэхова . . . . . — 20
Мядзведзь. Жарцік у 1-й дзеі, А. Чэхова . . . . . — 30
Міхалка. Камэдыя у 1 дзеі . . . . . — 30
Па рэвізіі. Абраз у 1 дзеі Кропіўніцкаго . . . . . — 35
Пашыліся ў дурні. Жарт Кропіўніцкаго у 3 дзеях . . . . . — 65
Як яны жаніліся. Жарт у 1 дзеі Валодськаго . . . . . — 30
„Паўлінка", камэдыя у 2 дзеях Я. Купалы . . . . . — 70
Snatworny Mak. Scena dla dziciaczych teatroŭ . . . . . — 15
Betlejka . . . . . — 5

Biełaruskije muzykalnyje twory.

Беларускі песеннік з нотамі . . . . . — 1
Biełaruskije pieśni z notami. I čaść. Sabraŭ A. Hryniewič . . . . . — 3
Biełaruskije pieśni z notami. II čaść. Sabraŭ A. Hryniewič i A. Ziaziula . . . . . — 25
Беларускіе песьні разложэные на 4 галасы; адна песьня у 4 галасох 10 к., кожны голас . . . . . — 3
Чамуж мне ня пецъ. Ой ляцелі гусі. Дый кудыж ты. Ой пайду я лугам. Ды ўжо сонейка.
bis A chto tam idzie? J. Kupały, muz. Rohoŭskaho . . . . . — 10

Wierszy.

Вязанка, Я. Лучыны . . . . . — 4
bis Taras na Parnasie . . . . . — 5
Дзед Завала, Ядвіг на III . . . . . — 5
Адвечная песьня, абраз у XII зьявах Я. Купалы . . . . . — 20
Песьні жальбы, Якуба Коласа . . . . . — 30
Huślar, zbornik wieršoŭ J. Kupały . . . . . — 50
Кацярына. Т. Шэвчэнка . . . . . — 10
Жалейка. Зборнік вершоў, Я. Купалы . . . . . — 50
Pan Tadeuš, A. Mickiewiča, pierek. Marcinkiewiča . . . . . — 25
Hapon, apowieść Marcinkiewiča . . . . . — 15
Wiečarnicy, apowieść Marcinkiewiča . . . . . — 15
Ščeroŭskije dażynki, Kupała, Marcinkiewiča . . . . . — 20
Dudka biełaruskaja, M. Buračka . . . . . — 15
Batrak. Jak Jurka zabahacieŭ.—Jakuba Kołasa . . . . . — 10
Pieśni — Ciški Hartnaho . . . . . — 15
Сон на кургане—Янкі Купалы . . . . . — 50
Čyżyk Biełaruski, Haljaša Leŭčyka . . . . . — 30
Шляхам Жыцьця—Я. Купалы, с партретам аўтора 1 25
Вянок, зборнік вершоў М. Богдановіча . . . . . — 50
Apawiedańnia i lehiendy wieršam . . . . . — 25
Kantyčka. Biez aprawy 10 k., u aprawie . . . . . — 15
Прапаў чэлавек і др.—Якуба Коласа . . . . . — 5
Z rodnaho zahonu — A. Ziaziuli . . . . . — 6
Kurhannaja kwietka. Zbornik paezii K. Bułło . . . . . — 25

Č czytać jak CZ; Š—jak SZ

Hadawiki.

Nasza Niwa 1906 hodu . 1 r. — k. Nasza Niwa 1910 hodu . . 3 r. — k.
„ „ 1907 „ . 15 „ — „ „ „ 1911 „ . . 3 „ —
„ „ 1908 „ . 5 „ — „ „ „ 1912 „ . . 5 „ —
„ „ 1909 „ . 3 „ — „ „ „ 1913 „ . . 3 „ —

Kalendary 1910, 1911, 1912, 1913, 1914 h. pa 15 k., 1915 h. 20 k., 1916 h. pa 15 k., 1917 h. pa 20 k.

Wilnia, Zawalnaja 7. Biełaruskaja Kniharnia.
Wilnia, Wallstrasse 7, Weisruthenische Buchhandlung, W. Łastoŭski.

Drukawana ŭ drukarni M. Kuchty. Wydawnictwo «Homan». Redaktar Jazep Saławiej